

ในปี พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้จัดการศึกษาออกเป็น 2 สาย คือ สายสามัญศึกษาและสายอาชีพ ระดับการศึกษาแบ่งออกเป็น ประถมศึกษาตอนต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ถือว่าเป็นการศึกษาบังคับโดยทั่วไป ประถมศึกษาตอนปลาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7 เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเดิม และเป็นการศึกษาบังคับเฉพาะแห่ง ผู้ที่จบประถมปลายมีทางต่อทั้งอาชีวศึกษาและมัธยมวิสามัญได้

มัธยมวิสามัญศึกษาตอนต้น 3 ปี ตอนปลาย 2 ปี

อุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ได้ขยายออกไปหลายสถาบันและหลายสาขา

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 นั้น ได้เริ่มใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา 2505 ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี โดยบังคับเฉพาะแห่งที่เห็นว่ามีความพร้อมที่จะขยายให้เด็กในเกณฑ์บังคับได้เรียนสูงขึ้น ได้กำหนดอายุในเกณฑ์บังคับอายุ 15 ปีบริบูรณ์

ในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติฉบับปัจจุบันนี้ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับประถมศึกษา ใช้เวลาเรียน 6 ปีติดต่อกัน เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งจัดให้แก่เด็กที่มีอายุระหว่าง 6-11 ปีตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ระบุไว้ว่า รัฐจะจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงบริบูรณ์ สำหรับสถานศึกษาของรัฐและท้องถิ่นจะจัดให้เปล่าโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน สำหรับหลักสูตร พ.ศ. 2521 จัดเป็นตอนเดียวตลอด ใช้เวลา 6 ปี เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้จัดขึ้นแบบให้จบในตัวเอง รวมทั้งเน้นการศึกษาเพื่อสังคมและเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ส่วนการจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 4 กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

3. ระดับมัธยมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้ให้ความหมายและกำหนดจุดประสงค์ของการศึกษาไว้ดังนี้

จุดประสงค์เฉพาะระดับการศึกษา ได้ระบุจุดมุ่งหมายไว้ว่า "การศึกษาระดับ

มัธยมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม"

การมัธยมศึกษาในประเทศไทย ได้เริ่มจัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 และได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับ จนกระทั่งถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้จัดระดับการศึกษาเป็น 2 ช่วง คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปีสำหรับผู้มีอายุระหว่าง 12-14 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี สำหรับผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-17 ปี

หน่วยงานที่รับผิดชอบการมัธยมศึกษาเป็นงานหลัก ได้แก่ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้ในโรงเรียนสาธิตอีก 2 หน่วยงานคือ กรมการฝึกหัดครู และทบวงมหาวิทยาลัย

กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการมัธยมศึกษาสายสามัญ กรมสามัญศึกษาจึงได้ดำเนินการหลายโครงการเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลมาจนถึงปัจจุบัน โครงการสำคัญที่น่าสนใจมีดังนี้ คือ

- โครงการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบล โครงการนี้มีจุดประสงค์จะสนับสนุนความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษา โดยเท่าเทียมกันของนักเรียนในเมืองกับชนบท โดยมีเป้าหมายจะกระจายโรงเรียนมัธยมศึกษาไปสู่ชนบท แต่ปรากฏว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวหลายประการด้วยกัน ปัญหาที่น่าหนักใจมากที่สุดปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้ปกครองไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบล เนื่องจากโรงเรียนมีความพร้อมทางด้านต่าง ๆ น้อยกว่าโรงเรียนมัธยมระดับอำเภอและจังหวัด จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนี้ ทางกรมสามัญศึกษาร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมวันที่ 12 สิงหาคม 2522 มีมติเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมระดับตำบลว่า "ให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้เฉพาะในตำบลใหม่"

- โครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท จุดประสงค์ของโครงการนี้เพื่อให้โรงเรียนมัศึกษามีส่วนในการพัฒนาชุมชน และสังคมโดยเฉพาะสังคมในชนบท

- โครงการจัดและปรับปรุงโรงเรียนโดยวิธีการวางแผนระยะยาว

โครงการนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะกำหนดขนาดและสถานที่ตั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักวิชาการวางแผนกำหนดที่ตั้งสถานศึกษา โครงการนี้ต้องการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความเสมอภาคในทางการศึกษาระหว่างในเมืองและชนบท

4. ระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัย เดิมทีเดียวการอุดมศึกษาของไทยเป็นการให้การศึกษาและเป็นศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการฝ่ายบริหารของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2459 เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงและเป็นการเฉลิมฉลองพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ซึ่งได้ทรงสร้างความสำเร็จในด้านการศึกษอย่างกว้างขวางในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่สอง โดยจัดเป็นมหาวิทยาลัยเปิดในตอนเริ่มตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้เกิดขึ้นเนื่องจากระบบการปกครองของไทยได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ เปิดสอนสาขาวิชานิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองและสังคมศาสตร์ ลิบปีต่อมาได้เปิดมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่งคือ ในปี พ.ศ. 2485 เปิดมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2486 ได้เปิดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้นพร้อมกัน

ในปลายปี พ.ศ. 2493 ไปจนถึงปี พ.ศ. 2503 ได้มีการขยายการอุดมศึกษาออกไปยังภูมิภาค ในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน แต่ยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดขึ้นในปี พ.ศ. 2514 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และวิทยาลัยเอกชนอยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และยังมีวิทยาลัยของรัฐในสังกัดกระทรวงอื่น ๆ อีก เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น วิทยาลัยเหล่านี้จัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกฝนวิชาชีพเฉพาะแก่นักศึกษา เช่น สาขาเกษตรกรรม ฝึกหัดครู และพยาบาล เป็นต้น

ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. มหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษาประเภทนี้มีมหาวิทยาลัยและสถาบันเทียบเท่า 14 สถาบัน และอยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือสถาบันดังกล่าวโดยทั่วไปสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในหลายสาขาวิชา ส่วนสถาบันที่ทำการสอนถึงระดับปริญญาเอกในสาขาวิทยาศาสตร์ ชีวภาพ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การศึกษาและภาษาไทย มี 4 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดสอนสาขาวิชาเฉพาะหรือสาขาวิชาใกล้เคียง ได้แก่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งจัดสอนฝึกอบรมและวิจัยในสาขาการบริหารและพัฒนาการ โดยจัดสอนเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษาเท่านั้น

2. วิทยาลัยเอกชน พ.ร.บ. วิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 กำหนดให้จัดสอนได้เพียงระดับปริญญาตรีเท่านั้น ปัจจุบันมีวิทยาลัยเอกชน 11 วิทยาลัย

3. วิทยาลัยของรัฐ เป็นสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เช่น วิทยาลัยครู วิทยาลัยพลศึกษา และวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึงวิทยาลัยพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขด้วย

4. สถาบันวิชาชีพเฉพาะของรัฐ สถาบันการศึกษาประเภทนี้ได้แก่ สถาบันการศึกษาของทหารสามสถาบัน สถาบันการศึกษาของตำรวจ โรงเรียนพยาบาลทหาร โรงเรียนพยาบาลตำรวจ

5. สถาบันวิชาชีพเฉพาะของเอกชน สถาบันการศึกษาประเภทนี้ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง โรงเรียนพยาบาลเอกชนและสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ไม่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงอื่น ๆ

หน้าที่ของมหาวิทยาลัย มีหลายประการด้วยกันคือ

1. การผลิตกำลังคน ได้แก่ การรับ การคัดเลือก การฝึกอบรมกำลังคนตามความต้องการของสังคม

2. การพัฒนาบุคคล มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศ

3. ความเจริญก้าวหน้าและการเผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมการทดลองและการวิจัยทางการศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงการศึกษา

4. การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ส่งเสริมในด้านการสอน การวิจัยค้นคว้า แต่งตำรา การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำงานบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม

5. การทำงานบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ทุคมหาวิทยาลัยได้ระบุน้ำที่นี้ไว้ในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัย ยกเว้นสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เริ่มใช้ระบบหน่วยกิตในปี พ.ศ.2497 ในขณะที่ยัง

มีฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ต่อมามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ได้นำระบบหน่วยกิตมาใช้ตาม
ความพร้อมของมหาวิทยาลัย

ผลจากการนำระบบหน่วยกิตมาใช้ในระดับอุดมศึกษา ทำให้กระทรวงศึกษาธิการ
ประกาศเปลี่ยนหลักสูตรมัธยมศึกษาใหม่ในปี 2518 โดยเรียนในระบบหน่วยกิตเช่นเดียวกับ
วิทยาลัยของรัฐ

การฝึกหัดครู การฝึกหัดครูได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2435 โรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรก
ตั้งขึ้นที่บริเวณโรงเรียนเด็กสะพานดำ พระนคร เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์" สอนระดับ
ประโยคครูประถม กำหนดเวลาเรียน 2 ปี ใน พ.ศ.2445 ได้ย้ายมาอยู่ที่ตึกแมนณมิตร วัด
เทพศิรินทราวาส เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์" พ.ศ.2446 ได้ขยายหลัก
สูตรให้สูงขึ้นถึงชั้นฝึกหัดครูชั้นอีกแห่งหนึ่งที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครู
ฝั่งตะวันตก" สอนตามหลักสูตรครูมูลรับนักเรียนหัวเมืองเข้าศึกษาเพื่อมุ่งหมายให้ออกไปเป็นครู
ตามหัวเมือง

เมื่อ พ.ศ.2456 โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครู"
ในปี 2458 ได้เปิดฝึกหัดครูหญิงขึ้นเป็นครั้งแรก โดยได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงขึ้นที่โรงเรียน
เบญจมราชาลัยเป็นโรงเรียนประจำ รับนักเรียนหญิงจากหัวเมืองมาเข้าเรียน สอนตามหลัก
สูตรครูมูลและครูประถม

ปี พ.ศ.2471 กระทรวงธรรมการได้โอนการฝึกหัดครูมัธยมไปให้จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัด จึงได้เปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมขึ้นในคณะอักษรศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี 2435-2496 นี้ โรงเรียนฝึกหัดครูต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นทั้ง
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในส่วนกลางนั้นเป็นการฝึกหัดครูชั้นสูง ประกอบด้วยการสร้างครูประถม
และครูมัธยม ครูประถมและครูมัธยมมีหลักสูตรคล้ายคลึงกันแต่ยากกว่ากันเท่านั้น ครูทั้ง 2
ประเภทสร้างขึ้นสำหรับสอนชั้นมัธยม โรงเรียนที่เปิดสอนระดับ ป.ป. (หลักสูตรครูประถม)
มีอยู่ 5 โรงเรียนด้วยกัน เช่น โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
เป็นต้น และระดับ ป.ม.ก็มีที่โรงเรียนการเรือนพระนคร ส่วนระดับ ป.ว.เป็นการผลิตครู
ประกาศนียบัตรจังหวัดครู ว.

พ.ศ.2499 ยุบเลิกหลักสูตรการฝึกหัดครูระดับ ป.ป., ป.ว., ป.ม. และเปิดหลัก

สูตร ป.กศ.แพนทั่วประเทศ ในปีเดียวกันนี้เององค์การยูเนสโกให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดโครงการฝึกหัดครูชนบท โดยให้โรงเรียนฝึกหัดครูอุปราชธานีจัดทดลองเป็นแห่งแรก

ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2518 ได้มีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 ขึ้นให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี

กรมการฝึกหัดครูได้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูในปี พ.ศ.2517-2518 เพื่อใช้เป็นหลักในการสอนฝึกหัดครูระดับต่าง ๆ คือ ระดับ ป.กศ. ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง และระดับปริญญาตรี สำหรับระดับ ป.กศ.ชั้นสูงและระดับปริญญาตรีนั้นรวมเป็นหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครูพุทธศักราช 2519 หลักสูตรนี้มีเป้าหมายที่ผลิตครูที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูนำมาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมเป็นอย่างดี

เนื่องจากอัตราพลเมืองค่อย ๆ ลดลง เป็นผลให้ปริมาณนักเรียนวัยเรียนลดลงตาม และความต้องการครูก็จะน้อยลงด้วย แต่จำนวนผู้ใหญ่จะเพิ่มขึ้นและความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนจะทวีมากขึ้นด้วย เป็นทางที่พลเมืองทั่วไปจะแสวงและติดตามได้ทันความก้าวหน้าของความรู้และเทคโนโลยีของโลกที่กำลังทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่จะต้องวางโครงการฝึกหัดครูอย่างรอบคอบ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่จะต้องเผชิญต่อไป

การอาชีวศึกษา

การศึกษาวิชาชีพในระบบโรงเรียนในประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้นในรัชกาลที่ 5 และพัฒนามาเป็นลำดับขั้นดังนี้ คือ

ในปี พ.ศ.2452 กระทรวงธรรมการได้วางแผนการศึกษาชั้นใหม่โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนสามัญศึกษาและโรงเรียนวิสามัญศึกษา ซึ่งต่อมาวิสามัญศึกษานี้ได้คลี่คลายเป็นอาชีวศึกษา

ใน พ.ศ.2479 กระทรวงธรรมการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับใหม่ กำหนดให้แบ่งอาชีวศึกษาเป็น 3 ชั้นคือ อาชีวศึกษาขั้นต้น รับช่วงจากประถมปีที่ 4 อาชีวศึกษาชั้นกลางรับช่วงจากมัธยมปีที่ 3 และอาชีวศึกษาชั้นสูงรับช่วงจากมัธยมปีที่ 6

- โครงการจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรม โครงการนี้อยู่ในช่วงปี 2522-2529 โดยจะจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรมในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ที่ยังไม่มีสถานศึกษาเกษตรของกรม

อาชีวศึกษาตั้งอยู่

- โครงการศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีวศึกษา โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อผลิตผู้มีความสามารถทางช่างอุตสาหกรรม ให้ออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีวศึกษา (ช่างอุตสาหกรรม) ขึ้นในบริเวณกองบริการเครื่องจักรกล ถนนรามอินทรา

สถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา ดัง
นี้คือ

- โครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาวิทยาลัยเทคนิค โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิทยาลัยเทคนิค 4 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ จังหวัดสงขลา และวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ ให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน

การศึกษานอกโรงเรียน

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 ได้กล่าวถึงระบบการศึกษาไว้ในหมวดที่ 3 ดังนี้คือ

"การศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะการศึกษานั้นจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นเพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหา ฝึกอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่าง ตามความต้องการและความสนใจของพลเมือง"

เมื่อมีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 นั้น ได้กำหนดให้แบ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาออกเป็น 2 สาย คือ มัธยมศึกษาสายสามัญ และมัธยมศึกษาสายอาชีพ สำหรับมัธยมศึกษาสายอาชีพนั้นจัดเป็นประโยชน์มัธยมศึกษาตอนต้น และประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย

ในปี พ.ศ. 2514 ได้จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า โดยรวมเอาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี พระนครเหนือ นนทบุรี และวิทยาลัยวิชาการก่อสร้าง จัดตั้งเป็นสถาบันการศึกษาสอนระดับ ปวส. และระดับปริญญา

การมีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเกิดขึ้นย่อมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้มีโอกาสเรียนสูงขึ้นไปได้จนปริญญา โดยที่มิต้องไปต่อที่มหาวิทยาลัยแห่งอื่น ซึ่งมีการ

แข่งขันมาก นอกจากนี้ยังทำให้ผู้มีสติปัญญาสูง ๆ หันมาเรียนอาชีวศึกษามากขึ้นด้วย

ในปี 2518 ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้น คือ นักศึกษาอาชีวศึกษาได้เรียกร้องให้มีการยกระดับสถานศึกษาขึ้นเป็นวิทยาลัย จัดสอนชั้นปริญญาตรี เพื่อจะได้มีทางศึกษาต่อไปได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ที่ผ่านมาแล้วมีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ซึ่งไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยแล้ว รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงมีมติและตราพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้น เมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2518 ต่อมาได้ประกาศรวมสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา 28 แห่งเข้าไปด้วย

กรมอาชีวศึกษา ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาที่สำคัญ คือ

รัฐบาลได้จัดตั้งกรรมการเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2480 ให้ร่วมพิจารณาโครงการในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการในสมัยนั้นเป็นประธานและเจ้าของเรื่อง

เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2483 กระทรวงธรรมการได้สั่งการไปยังคณะกรรมการจังหวัดทุก ๆ จังหวัด ให้เตรียมการที่จะจัดการบางส่วนและอนุมัติให้จังหวัดนั้น ๆ ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนหรือจัดสถานศึกษา เพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ไปพลาง ๆ ก่อน

เมื่อกระทรวงธรรมการได้สั่งการไปยังจังหวัดแล้ว กระทรวงธรรมการก็ได้ทำความตกลงกับกระทรวงมหาดไทย ขอให้เทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ด้วย กระทรวงมหาดไทยจึงได้สั่งการไปให้เทศบาลให้ร่วมมืออย่างเต็มที่ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของรัฐบาล สำหรับทางด้านส่วนภูมิภาคนั้น ก็ได้เตรียมการในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของรัฐบาล มีผู้สมัครใจเข้ามาเรียนมากมายทีเดียว ทำให้สถิติผู้ไม่รู้หนังสือลดลงมาก อาจกล่าวได้ว่าระยะนั้นการศึกษาผู้ใหญ่ของไทยเป็นยุคทอง เพราะรัฐบาลออกกฎหมายสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่ ในปี พ.ศ. 2491 รัฐบาลเล็งเห็นว่าประชาชนอ่านออกเขียนได้อย่างเดียวนั้น ไม่เป็นการเพียงพอ จึงจำเป็นต้องสอนผู้ใหญ่ให้มีความรู้ระดับสูงขึ้น เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถให้สูงขึ้นด้วย ทำให้ผู้ใหญ่รู้จักการแสวงหาความรู้ ความเจริญแห่งตนได้อย่างเต็มที่ พร้อมทั้งรู้จักและเข้าใจความเป็นพลเมืองดีของชาติด้วย กรมสามัญศึกษาจึงได้ขยายการศึกษาผู้ใหญ่เพิ่มขึ้น บริการประชาชนหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

1. ขยายโรงเรียนผู้ใหญ่ในทุกจังหวัด พร้อมทั้งเปิดโรงเรียนผู้ใหญ่ในระดับสูงขึ้นไป
ถึง ป.7 และ ม.ศ.3
2. จัดสอนวิชาอาชีพศึกษาผู้ใหญ่ตามหลักสูตร 3 เดือน 6 เดือน ทำในลักษณะ
หน่วยเคลื่อนที่ สอนอาชีพในระยะสั้น ๆ
3. จัดตั้งห้องสมุดสำหรับประชาชน ปลูกฝังให้ประชาชนรักการอ่าน ใช้ห้องสมุดเป็น
แหล่งค้นคว้าหาความรู้ เพื่อจัดความว่างเปล่าทิ้งปวง
4. จัดหน่วยการศึกษาประชาชนประจำจังหวัด ทำหน้าที่นำข่าวประกาศบทความ
กฎหมาย ฉายภาพยนตร์ให้ประชาชน และการประชาสัมพันธ์งานของรัฐบาลออกเผยแพร่แก่ประ
ชาชนอีกด้วย
5. จัดรายการวิทยุโทรทัศน์ จัดหนังสือพิมพ์ออกเผยแพร่ส่งเสริมความรู้ให้แก่
ประชาชน

ในปี 2508 นั้น ประเทศไทยได้นำความคิดที่ว่า การศึกษาผู้ใหญ่เพียงเพื่อการอ่าน
ออกเขียนได้ หรือคิดเลขเป็นนั้น ไม่เป็นการเพียงพอสำหรับชีวิต เพราะไม่สามารถช่วยให้ผู้
เรียนอยู่ดีกินดีได้ ควรเพิ่มการสอนทักษะที่เกี่ยวกับอาชีพควบคู่ไปด้วย ในหลักสูตรเดียวกันมาทด
ลองปฏิบัติ โดยให้การศึกษาผู้ใหญ่ทำโครงการทดลอง เรียกว่า โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือ
แบบสมกิจ ทำการทดลองที่จังหวัดลำปาง ในปี พ.ศ.2511 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น โครงการ
ศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เริ่มปรับแนวทางหรือหลักการใหม่เป็นการสอนให้รู้จักคิดรู้จักมองและ
แก้ปัญหา นอกจากมีการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในห้องเรียนแล้ว ก็ได้ขยายการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จประเภทอาสาสมัครเดินสอน เริ่มทดลองครั้งแรกเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2517
ที่จังหวัดน่าน โดยใช้ครูประจำการเป็นผู้สอนเหมือนกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทชั้น
เรียน แต่เปลี่ยนสถานที่จากโรงเรียนมาสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ตามบ้าน

เมื่อมีการประเมินผลโครงการ ทำให้เชื่อได้ว่าวิธีการส่งครูอาสาสมัครออกไปสอน
นักศึกษาถึงบ้านเป็นวิธีการที่ดี เป็นโครงการที่จัดได้กว้างขวาง และจะสามารถให้บริการแก่
ประชาชนในชนบทได้เป็นอย่างดี จึงได้มีการขยายการดำเนินงานเพิ่มขึ้นทุกปี

กรมการศึกษานอกโรงเรียนตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2522 เป็นกรมหนึ่งสังกัด

งานการศึกษาออกโรงเรียนเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง ให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนมากกว่า 35 ล้านคน ในกลุ่มอายุตั้งแต่เกิดไปจนถึงตลอดชีวิต ดังนั้น จึงมีหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนหลายหน่วยงานร่วมกันจัดการศึกษาออกโรงเรียน แต่มีวัตถุประสงค์วิธีการจัดบริการ และกลุ่มเป้าหมายย่อยต่างกันออกไป ทำให้เกิดปัญหาการขาดเอกภาพ และขาดการประสานงาน รัฐบาลตระหนักในปัญหานี้ จึงจัดตั้งกรมการศึกษาออกโรงเรียนขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบในการจัด ส่งเสริม และประสานงานการให้บริการการศึกษาออกโรงเรียนทั่วประเทศ

หลักการและแนวทางการดำเนินงานของกรมการศึกษาออกโรงเรียน

ยึดหลักให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถที่จะพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยลดช่องว่างทางด้านโอกาสทางการศึกษาระหว่างคนในเมืองและในชนบท ให้มีความเหลื่อมล้ำกันน้อยที่สุด โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 3 กลุ่มใหญ่คือ

1. กลุ่มผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนทั้งในเมืองและในชนบท
2. กลุ่มผู้ที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลและด้อยโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
3. กลุ่มผู้ที่อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่มีโอกาสได้เล่าเรียนในระบบโรงเรียนและผู้ที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

การศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ

ก. การศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์จัดให้แก่ผู้ยากไร้หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษา ได้แก่ เด็กยากจน เด็กชาวเขา เด็กชาวเรือ เด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู เด็กที่บิดามารดาถูกภัยจากผู้ก่อการร้ายคุกคาม หรือบุตรหลานผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่หายป่วยแล้ว โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา และกรมประชาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในสังกัดกรมสามัญศึกษามีทั้งหมด 23 แห่ง และอยู่ในความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ 19 แห่ง และสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอีก 1 แห่ง เป็นโรงเรียนประเภทประจำและประเภทเดินเรียน ให้ความสำคัญอุปการะในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์การเรียน และใช้หลัก

สูตรเหมือนการจัดการศึกษาทั่วไป

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุประมาณ 7-18 ปี ที่ต้องทาคดีอาญา ก่อนและหลังการพิพากษา การศึกษาสงเคราะห์ที่จัดขึ้นมีระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งจัดสอนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กตามที่ตั้งต่าง ๆ

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชวานั้น จัดโดยกรมสามัญศึกษากรมประชาสงเคราะห์ กรมการปกครอง และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน การดำเนินงานในโรงเรียนสำหรับเด็กชวานั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำหลักสูตรพิเศษและแบบเรียน ส่วนครูที่สอน ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาสงเคราะห์ชวเขาของกรมประชาสงเคราะห์

หลักสูตรการศึกษาสงเคราะห์

หลักสูตรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในส่วนที่เป็นวิชาสามัญจะเป็นหลักสูตรเดียวกับในภาคปกติทุกประการ ทางวิชาชีพจะเน้นหนักในวิชาชีพตามสภาพของท้องถิ่น ถ้าหากเด็กของสถานสงเคราะห์ประสงค์จะเรียนต่อสายสามัญในระดับที่สูงขึ้นไป ก็จะได้รับ การสนับสนุนให้ออกไปเรียนตามสถานศึกษาอื่น ได้ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน ส่วนหลักสูตรสำหรับเด็กที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจะเป็นการสอนวิชาชีพ เพื่อให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษ

การศึกษานិเศษ

การศึกษานิเศษจัดในรูปของโรงเรียนซึ่งดำเนินการโดยรัฐส่วนหนึ่งและเอกชนอีกส่วนหนึ่ง โดยมีสถานศึกษาตั้งอยู่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เด็กพิการประเภทต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการจัดการศึกษาได้แก่

1. เด็กพิการทางหู กรมสามัญศึกษาได้จัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการทางหู และมีโครงการศึกษานิเศษจัดเด็กหูตึงเรียนร่วมกันกับเด็กปกติในโรงเรียน

2. เด็กพิการทางตา โรงเรียนสอนคนตาบอดมีอยู่ 2 แห่งคือ

1. โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทวมหานคร

2. โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดเชียงใหม่

เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาของเด็กตาบอด ได้มีการจัดให้เด็กตาบอดได้

เข้าเรียนร่วมกับเด็กตาดีในโรงเรียนของเด็กนักเรียนปกติ

3. เด็กพิการทางแขนขาและลำตัว มีโรงเรียนเดียว คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

4. เด็กพิการทางสมอง ในปัจจุบัน มี 2 แห่ง คือ

1. โรงเรียนปัญญาฉัตร กรุงเทพมหานคร

2. โรงเรียนราชานุกูล เป็นส่วนหนึ่งของโรงพยาบาลราชานุกูล กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

5. เด็กเรียนช้า กรมสามัญศึกษาเป็นผู้จัดการศึกษาให้แก่เด็กเรียนช้าในโรงเรียนของเด็กนักเรียนปกติ

6. เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่เจ็บป่วยเรื้อรังต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน โรงพยาบาลบางแห่งได้ขอความร่วมมือกับกรมสามัญศึกษาให้จัดครูไปช่วยสอนในชั้นเรียนที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ

7. โครงการสอนบุตรผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงเรียนสอนบุตรผู้ป่วยโรคเรื้อน ปัจจุบันมี 2 แห่ง คือ

1. โรงเรียนราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ

2. โรงเรียนจิตอารีย์ จังหวัดลำปาง

หลักสูตรการศึกษาพิเศษ

หลักสูตรสำหรับการศึกษาพิเศษแตกต่างกันไปตามลักษณะความพิการของผู้เรียน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ให้เด็กรู้จักช่วยตัวเอง และปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ สำหรับโครงการสอนบุตรผู้ป่วยโรคเรื้อนนั้น ใช้หลักสูตรการสอนเช่นเดียวกับเด็กปกติ

ปัญหาและแนวโน้มการศึกษาของไทย

ปัญหาการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการขาดเอกภาพในระบบบริหารการศึกษา

การศึกษาของประเทศไทยอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของหลายกระทรวง เป็นเหตุให้การบริหารการบังคับบัญชาและการสั่งการไม่ประสานสัมพันธ์กัน การดำเนินการจึงไม่มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาการศึกษาในชนบทและความเสมอภาคทางการศึกษา ดังจะกล่าวโดยสรุป

คือ

2.1 ปัญหาสภาวะแวดล้อมในชนบท

สภาพแวดล้อมของสังคมในชนบทยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการเข้าสู่ระบบการศึกษากันเป็นเหตุสำคัญทำให้เกิดความเสียเปรียบและขาดโอกาสในการประกอบอาชีพในอนาคต

2.2 ปัญหาในตัวของการศึกษาเอง

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในโอกาสของผู้รับการศึกษา รวมทั้งคุณภาพของการศึกษาซึ่งมักจะจัดทำอยู่ในส่วนกลาง การบริหารการศึกษาของแต่ละหน่วยงานเป็นไปในลักษณะรวมอำนาจเข้าส่วนกลาง เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

3. ปัญหาการศึกษาและการมีงานทำ ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

3.1 ปัญหาอันสืบเนื่องจากหลักสูตรเก่า

เดิมหลักสูตรการศึกษาเน้นเนื้อหาสาระในวิชาสามัญ ขาดความรู้พื้นฐานทางด้านวิชาชีพ และไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้

3.2 ปัญหาด้านกำลังแรงงาน

ประชากรไทยมีอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็ว ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่กระทบถึงด้านกำลังแรงงาน

3.3 ปัญหาค่านิยมปริญญา

การศึกษาเพื่อเข้ารับราชการยังคงเป็นค่านิยมอยู่ เพราะผู้ที่เรียนจบชั้นปริญญาขอมมีโอกาหางานทำได้ง่ายกว่าผู้จบการศึกษาระดับต่ำ และมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานดีกว่าด้วย

3.4 ปัญหาการให้เอกชนร่วมจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ

ปัญหากำลังแรงงานที่ขาดฝีมือเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือช่วยกันพัฒนาให้ดีขึ้น รัฐพยายามหามาตรการให้เอกชนเข้าร่วมรับภาระช่วยจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และการฝึกอาชีพก็ตาม มักจะได้รับความร่วมมือน้อยทำให้การอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพยังไม่สามารถบริการให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

4. ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ประชากรในวัยเรียนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนไม่มีโอกาสจะกลับเข้าไปศึกษาในระบบโรงเรียนได้อีก จำเป็นต้องอาศัยการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งอาจจัดในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ แต่ไม่สามารถบริการให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

5. ปัญหาการพัฒนาด้านศิลปกรรม จรรยาและพลานามัย พอสรูปได้ดังนี้

5.1 ปัญหาการอบรมและปฏิบัติทางด้านศิลปกรรม จรรยา แต่ก็ยังขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

5.2 ปัญหาการกีฬาและพลานามัย โรงเรียนหรือชุมชนในเมืองใหญ่ ๆ ขาดสถานที่พักผ่อนและสนามกีฬาที่จะใช้ฝึกหัดเล่นกีฬา

6. ปัญหาการปรับปรุงหลักสูตรตำราและการอบรมครู

การจัดพิมพ์และจำหน่ายแจกหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบและคู่มือครูในบางวิชานั้น ผลิตได้ไม่ทันเวลาโรงเรียนเวลาเปิดเทอม

7. ปัญหาทางด้านงบประมาณการศึกษา

ประเทศไทยเรายังล้าหลังในด้านการลงทุนเพื่อการศึกษาอยู่มาก จึงจำเป็นต้องเพิ่มการลงทุนเพื่อให้มีโอกาสก้าวหน้าทันประเทศอื่น ๆ ในโลกโดยเร็ว สำหรับการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ก็ปรากฏว่ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร มีการใช้จ่ายเน้นหนักไปในด้านอาคารสิ่งก่อสร้าง มากกว่าด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนในโรงเรียน

8. ปัญหาการศึกษาของชนกลุ่มน้อย

การจัดการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย จัดเพื่อให้กลุ่มชนเหล่านี้สามารถพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญ

รัฐไม่ควรจะมองข้ามปัญหาชนกลุ่มน้อยไป ควรจะได้ศึกษาติดตามถึงปัญหาทางด้านการศึกษาของชนกลุ่มน้อยอย่างแท้จริง

แนวทางแก้ไขปัญหา

1. เรื่องเอกภาพในการบริหารการศึกษา รัฐควรศึกษาหาทางและรูปแบบของการดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ปรับปรุงคุณภาพและขยายการศึกษาในชนบท โดยจัดให้มีการพัฒนางานในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการสาธารณสุขไปพร้อมกันไปด้วย
3. รัฐควรสนับสนุนการลงทุนในชนบท เพื่อสร้างตลาดแรงงานในท้องถิ่น
4. ในด้านการบริหารงานบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ให้เท่าเทียมกับผู้จบการศึกษาในระบบโรงเรียน
5. รัฐควรทามาตรการในการส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ก่อนประถมศึกษา การอาชีวศึกษาและการฝึกวิชาชีพ
6. ปรับปรุงการเรียนการสอนในด้านศีลธรรมจรรยาและความประพฤติ
7. ควรให้มีการอบรมครูที่จะใช้หลักสูตรใหม่ให้ทั่วถึง ต่อเนื่อง
8. ในด้านการฝึกหัดครูปรับปรุงหลักสูตรและจัดหาประสบการณ์ให้แก่กัเรียนครูที่จะจบการศึกษา
9. รัฐควรเพิ่มงบประมาณเพื่อการศึกษาให้สูงขึ้น
10. กำหนดนโยบายที่แน่นอนเกี่ยวกับการศึกษาของชนกลุ่มน้อย

แนวโน้มการศึกษาของไทย

1. แนวโน้มของการประถมศึกษา โดยทั่วไป จำนวนเด็กที่เรียนประถมศึกษาลดลง โดยแนวโน้มของประชากรลดลงไปมาก โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จะไม่รู้สึกกระทบกระเทือนมากนัก ยังมีเด็กที่จะทำกิจกรรมได้ แต่ประถมศึกษาขนาดเล็กลดลงไปมาก จำนวนชั้นเรียนก็น้อยลง ปัญหาที่ไม่เคยพบมาก่อนก็คือครูเกิน เราจะต้องปรับระบบการประถมศึกษาใหม่ให้เหมาะสม

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจะต้องเป็นโรงเรียนต้นแบบและนำจะขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด เพื่อความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจะได้เป็นผลดีแก่ชาติบ้านเมือง ในส่วนรวม

2. แนวโน้มของการมัธยมศึกษา

การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่ไม่ได้บังคับ ฉะนั้นผู้เรียนต้องรับภาระ การเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาให้กระจายไปทั่วถึงนั้น ประชาชนจะต้องช่วยรับภาระช้อนั้น ต้องการให้ท้องถิ่นช่วยจัดการศึกษาในท้องถิ่น

มัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมตอนต้นและมัธยมตอนปลาย ในมัธยมตอนต้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการ และวิชาอื่นตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง มัธยมศึกษาตอนปลายให้ผู้เรียนได้เรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไปจะเห็นว่าแตกต่างกัน

แนวโน้มของรัฐที่ควรมีนโยบายแก้ปัญหา

1. ปัญหาเด็กเกิดเร็วมาก แนวโน้มการแก้ปัญหาต้องให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

2. การศึกษาของเด็กเล็ก นโยบายหรือแนวโน้มต้องการขยายการศึกษาให้ทั่วถึงและกว้างขวางยิ่งขึ้น

3. การศึกษาภาคบังคับ ชั้นประถมศึกษา 6 ปี และชั้นมัธยมจัดให้มี 6 ปี แบ่งเป็นมัธยมต้น 3 ปี มัธยมปลาย 3 ปี หลักสูตรของประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เราจัดให้หลักสูตรจบในตัวเอง คือ ถ้าจบชั้นหนึ่งชั้นใด ไม่ต้องเรียนต่อก็ออกประกอบอาชีพได้

การศึกษานอกโรงเรียน เน้นตรงที่เราจะให้การศึกษาอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับชั้น และเป็นประโยชน์กับการประกอบอาชีพของผู้เรียนเป็นการศึกษาที่กว้างขวางมาก บุคคลที่รับการศึกษาไปแล้วมีทางหาความรู้ด้วยตนเองสูงขึ้นไปอีก

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนเน้นความสำคัญของการกระจายบริการทางการศึกษา และสังคมออกไปยังชนบท เพื่อจะลดช่องว่างที่มีอยู่ให้ชาวชนบทได้รับการศึกษาดีขึ้น อันจะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี และส่งผลไปถึงความมีเสถียรภาพทางการเมือง นำความสงบสุขมาสู่สังคมและประเทศชาติได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

สหรัฐอเมริกา

จำนงค์ ทรงฤกษ์. "การบริหารประถมศึกษาของบางประเทศในยุโรปและสหรัฐ" มิตรครู.

ฉบับที่ 3 ปีแรก (15 กุมภาพันธ์ 2517.)

เจอร์ลด์ แกรนท์ และ เดวิด ริสแมน. "การปฏิบัติการศึกษาแบบล้าสมัยในสหรัฐอเมริกา"

ประชาศึกษา. ปีที่ 27 ฉบับที่ 10 (พฤษภาคม 2517.)

ชานาญ นิคาร์ตัน. "การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในสหรัฐอเมริกา" การศึกษาผู้ใหญ่. ปีที่ 14

ฉบับ 80 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2520), น.38-43.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. "การรับรองวิทยฐานะวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา"

สยามรัฐ. 32, ฉบับที่ 10795-10796 (15-16 มีนาคม 2517).

บำรุง กลัดเจริญ. "ข้อเสนอแนะของ Conant ในการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมของสหรัฐ

อเมริกา" สองแคว. ฉบับที่ 9 ฉบับพิเศษ (มกราคม 2518.)

ประกาศ แสงเพชร และคณะ. "อาชีวศึกษาผู้ใหญ่สหรัฐอเมริกา" การศึกษาผู้ใหญ่.

ปีที่ 14 ฉบับที่ 80 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2520), น.9.

มหาดไทย, กระทรวง, สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น. "การประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา"

ท้องถิ่น. ปีที่ 21 ฉบับที่ 5, 2524, น.78-90.

ยูซิส. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอเมริกา - การอุดมศึกษา. เอกสารเผยแพร่วิชาการ,

(อัครลำเนา).

วุฒิชัย โหมตศิริ. "การบริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา" พุทธจักร. ปีที่ 34 ฉบับที่ 8

(สิงหาคม 2522), น.36-39.

อภิรมย์ ณ นคร, รองศาสตราจารย์ ดร. และคณะ. ปฏิรูปนิเทศการศึกษาปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ: อักษรไทยจำกัด, 2524.

The U.S. Information, "The United States System of Education"

London, Advisory office of the U.S./U.K. Education Commission

May 1972.

อังกฤษ

ก่อ สวัสดิพิบูลย์, ลาวัลย์ ถนอมจันทร์. "โรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศอังกฤษ"

วิทยาจารย์. ปีที่ 59 ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ 2503), น.50-56.

คณาจารย์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ประชุมทิศทางการศึกษาปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517.

ชลิต แนวพนิช. "โรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย" วิทยาสาร. ปีที่ 25

ฉบับที่ 13 (เมษายน 2517) น.39.

บุญเจือ ไชยภักดิ์, คุณหญิง. "ระบบและหลักสูตรโรงเรียนมัธยมในอังกฤษ" สามัญศึกษา.

ปีที่ 10 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2516), น. 19-23.

ภิญโญ สาร. หลักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2514.

มหาดไทย, กระทรวง. สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น. "การประถมศึกษาในประเทศไทย"

ข่าวการศึกษาท้องถิ่น. ปีที่ 21 ฉบับที่ 5, 2524.

ยุทธชัย อุตมา. "การประถมศึกษาในยุโรป" ประชาบาล. ปีที่ 1 ฉบับที่ 7, (ตุลาคม

2511), น.8-9.

เยาวรัตน์ เหล่าสินชัย. "อุดมศึกษาในอังกฤษ" วารสารสามัญศึกษา. ปีที่ 11 ฉบับที่ 3

(มีนาคม 2517), น.9-19.

สนองนาฏ จารุติลก. "การไปดุงานมัธยมศึกษาของอังกฤษ" วารสารสามัญศึกษา. ปีที่ 10

ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2516), น.27-31.

สายหยุด จำปาทอง และอารมณ์ สาสนสิทธิ์. "ระบบการศึกษาของอังกฤษ" วิทยาจารย์.

กรกฎาคม 2504, น.376-381.

สุเทพ ธรรมภิบาลอุดม. "การพัฒนานโยบายการศึกษาของอังกฤษ" วารสารสภาการศึกษา

แห่งชาติ. 12, 6 (กรกฎาคม 2516), น.39-46.

ฝรั่งเศส

คณาจารย์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ประชุมทิศทางการศึกษาปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2523.

ชัยวัช ศรีวัช. "การศึกษาในประเทศฝรั่งเศส" วารสารข้าราชการ. ปีที่ 18 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2516), น.62-72.

จู่ปะนีย์ นาคทรพ. "ไปตงานการศึกษาที่ปารีส" วารสารครูศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3-4 (เมษายน-กรกฎาคม 2516), น.84-93.

แถบ นีละนิธิ และคณะ. "มหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น อังกฤษ และฝรั่งเศส" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 10, 2514, น.13-21.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. "การจัดการประถมศึกษาในประเทศฝรั่งเศส" ประชาศึกษา. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2507), น.106-109.

สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย. ระบบการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).

สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย. "ประเทศฝรั่งเศส" (อัดสำเนา).

เอกชัย สุนทรพงศ์. ระบบการศึกษาของฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2507.

รัสเซีย

คณ. เจริญภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ปฏิรูปนิเทศการศึกษาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, พ.ศ.2517.

จำนงค์ ทรงฤกษ์. "การบริหารประถมศึกษาของบางประเทศในยุโรปและสหรัฐ" มิตรครู. ปีที่ 3 ปีที่แรก (15 กุมภาพันธ์ 2517).

นันทสาร สีสลับ. "นอกแผ่นดินไทย" วารสารมิตรครู. ปีที่ 21 ฉบับที่ 21 (15 พฤศจิกายน 2522), น.31-33.

มัทนี เกษกมล. ระบบการศึกษาในสหภาพโซเวียต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์, 2517.

มีฮาอิล โปรคอฟเยฟ. การศึกษาประชาชน. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2518.

มหาดไทย, กระทรวง. สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น "การประถมศึกษาในสหภาพโซเวียต". ท้องถิ่น. ปีที่ 21 ฉบับที่ 5, 2524.

ระงับ วัฒนสิงห์. "หลังกระเจกเงา" การศึกษาเอกชน. ฉบับที่ 7 (เมษายน 2519),
น.20-24.

วิชัย ตันศิริ. "สัมผัสน้องเลี้ยงหมี่ขาว" วารสารมิตรครู. ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (31 มกราคม
2523), น.14-18.

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. กรมสามัญศึกษา. "สหภาพโซเวียต" (รายงานการไปดูงาน
ของนายสมาน แสงมะลิ) วารสารสามัญศึกษา. ปีที่ 11 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม
2517), น.21-22.

คันสนีย์. "ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในสหภาพโซเวียต" วารสารวิทยาศาสตร์.
ปีที่ 26 ฉบับที่ 41 (22 ธันวาคม 2518), น. 11-13.

คันสนีย์. "ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในสหภาพโซเวียต" วารสารวิทยาศาสตร์.
ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 (15 มกราคม 2519), น. 38-39.

อาภรณ์ ชำติบุรุษ. การศึกษาของ โซเวียต. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
จำกัด, 2522.

ประเทศไทย

กาญจนา คุณารักษ์. การมัธยมศึกษา. (อัดสำเนา).

จิตรกร ตั้งเกษมสุข. ความเป็นมาของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย,
2525.

ชูศรี สนิทประชากร. การประถมศึกษา, กรุงเทพฯ: ท.จ.ก.วัชรการพิมพ์, 2522.

ทพวงมหาวิทยาลัย. อุดมศึกษา. ปีที่ 5 ฉบับที่ 46-47 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2523)

ทพวงมหาวิทยาลัย. รายงานการสัมมนาเรื่องแผนพัฒนาการศึกษาชาติระยะที่ 4. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518.

ทวีป อภิลิทธิ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน (เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 222).

ณัฐ แสงวงศ์ศักดิ์, ดร. และคณะ. รวมบทความอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิทยากร,
2517.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศัสการพิมพ์, 2523.

นุชนาด สุนทรพันธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาในปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ: วิตตอวี, 2524.

บันลือ พฤกษ์วัน. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

บุญยศักดิ์ ใจจงกิจ, ศาสตราจารย์. เทคโนโลยีอาชีวศึกษาช่วงอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า, 2519.

พนัส หันนาคินทร์, ศาสตราจารย์ ดร. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนา, 2524.

2524.

ภิญโญ สาธร. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศ.ส.การพิมพ์, 2523.

ราชกิจจานุเบกษา 94 (12 เมษายน 2520). พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะ

ปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2520.

ราชกิจจานุเบกษา 95 (31 ธันวาคม 2521) พระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

พ.ศ.2521.

ศุภนิตย์ วัฒนธาดา. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, 2520.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กองการศึกษาผู้ใหญ่. งานการศึกษาผู้ใหญ่. คำบรรยายสรุปต่อ

อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ณ สโมสรทหารบก พฤษภาคม 2522,

(อัดสำเนา).

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษา

ฉบับย่อปีการศึกษา 2519.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมสามัญศึกษาและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำบรรยายการพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. เอกสารประกอบการอบรม

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา, 2522.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง. รายงานการศึกษาปีการศึกษา

2522.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการฝึกหัดครู. วิทยานุสาร ปีที่ 3 ฉบับที่ 7 (พฤศจิกายน

2533).

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการฝึกหัดครู. สถิติการศึกษา ปี พ.ศ.2522.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการฝึกหัดครู. ยี่สิบเจ็ดปีการสถาปนากกรมการฝึกหัดครู
พ.ศ.2524.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการฝึกหัดครู. ครบรอบ 25 ปี สถาปนากกรมการฝึกหัดครู.
กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2522.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชัยศิริการพิมพ์, 2523.

ลีปพนธ์ เกตุทัต, ศาสตราจารย์ ดร. ปัญหาการศึกษาของไทยในปัจจุบัน. เอกสาร
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523. (อัดสำเนา).

สมคิด บางโม. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2524.

สมนึก สัมทองและคณะ. การศึกษานอกโรงเรียนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: เจริญพัฒน, 2519.

สมศักดิ์ ศรีมาโนช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: พีระมัทนา,
2524.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานการวิจัย
เรื่องระบบอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี,
2522.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. การศึกษาไทย 2522.
กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2525.

สุพัตรา ชุมเกตุ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. การศึกษาไทย อดีต ปัจจุบันและแนวโน้ม. นครปฐม:
พิมพ์ที่แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.

อรุณ ปรีดีติติก, ดร. และคณะ. การจัดและบริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียนใน
ประเทศไทย, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2524.

อุทัย เดชตานนท์. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

อบรม สนิทบาล. พื้นฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2522.